

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף יא

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא? מה המקור למה שאמרו חכמים שהולכים אחר הרוב?

קושיא: מנלן? דכתיב "אחרי רבים להטות!" תירוץ: 'רובא דאיתא קמן' כגון ט' חנויות וסנהדרין, לא קא מיבעיא לן. כי קא מיבעיא לן 'רובא דליתיה קמן' כגון קטן וקטנה מנלן? ב'רובא דאיתא קמן' = רוב הנמצא לפנינו, אין לנו שאלה שהולכים אחר הרוב. וכגון אם יש תשע חנויות המוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ומצאנו בשר ליד החנויות, ולא ידוע לנו מאיזו חנות הוא הגיע. אנו הולכים אחר הרוב, ואומרים שהוא הגיע מהחנויות הכשרות. וכן בסנהדרין, הולכים אחר רוב הדיינים ופוסקים את הדין לפי הרוב.

אבל השאלה שלנו היא על 'רובא דליתיה קמן' = רוב שאינו נמצא לפנינו. כגון יבמה קטנה שנפלה ליבום ליבם קטן, הוא מייבם אותה, ואנו לא חוששים שמא היא תמצא איילונית (= אשה שאינה יכולה ללדת) או שהוא ימצא סריס, ואז יתברר שלא היה כאן כלל יבום, וממילא הוא בא על אשת אחיו באיסור. כי הולכים אחר רוב הנשים והגברים בעולם שגופם תקין. ה'רוב' הזה איננו לפנינו, אלא הוא רוב בעולם. ואם כן מה המקור שגם בזה הולכים אחר הרוב?

הגמרא מביאה כמה מקורות:

א"ר אלעזר - אתיא מרישא של עולה: לומדים זאת מהראש של קרבן עולה. נאמר בעולה "וניתח אותה לנתחיה" ודורשים 'אותה לנתחיה', ולא 'נתחיה לנתחים'. דהיינו צריך לחתוך את העולה לנתחים, אבל אסור לחתוך שוב את הנתחים פעם נוספת. ואם כן איך מקריבים את הראש של העולה שלם? עלינו לחשוש שמא ניקב הקרום של המוח, והבהמה טריפה והקרבן פסול. אלא בהכרח משום שאנו הולכים אחר הרוב, ורוב הבהמות אינן טריפות!

דחייה: ממאי? דילמא דפלי וכו': אולי הוא עושה חתך בראש כדי לבדוק את המוח, אבל הוא לא חותך את הראש לגמרי לשני חלקים. ולכן אין בעיה מצד 'אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים' כי כל זה דוקא כשהוא חותך את הנתחים לגמרי, אבל אם הוא עושה רק חתך בראש אין חשש.

מר בריה דרבינא אמר - אתיא משבירת עצם בפסה: נאמר בקרבן פסח "ועצם לא תשכרו בו", ואם כן אי אפשר לעשות חתך בראש כדי לבדוק את המוח, כי אסור לשבור את עצם הראש. ובכל אופן אנו לא חוששים שניקב המוח, כי הולכים אחר הרוב!

דחייה: ממאי? דלמא דמנח גומרתא וכו': אולי הוא מניח גחלת אש על הראש, ופותח את הראש, ובודק את המוח. ומותר לעשות זאת, ככתוב בברייתא 'המחתך בגידים, והשורף בעצמות, אין בו משום שבירת עצם'. והיינו מותר לחתוך גיד קשה כמו עצם, וכן מותר לשרוף את העצם, כי האיסור הוא רק לשבור אותה.

ר"נ בר יצחק אמר - אתיא מאליה: צריך להקריב את האליה (= זנב של הכבש) של הקרבן כשהיא שלימה, כנאמר "חלבו האליה תמימה". והרי יש לחשוש שמא נפסק חוט השידרה של הבהמה העובר בתוך האליה, והבהמה טריפה. אלא בהכרח שהולכים אחר הרוב ורוב הבהמות אינן טריפות.

וכי תימא דמתתאי פסיק לה, לעומת העצה אמר רחמנא מקום שהכליות יועצות: ואם תאמר שהוא חותך את האליה למטה סמוך לזנב, ומהמקום הזה והלאה גם אם נפסק חוט השידרה הבהמה אינה טריפה, (ועד האליה הוא בודק את החוט שאינו נפסק). אי אפשר לומר כן! כי נאמר בפסוק שם "לעומת העצה יסירנה" דהיינו צריך לחתוך את הזנב מהכליות המכונות 'עצה' משום שהכליות יועצות. ובמקום הזה אם נפסק חוט השידרה הבהמה טריפה, אך החוט מכוסה בתוך האליה ואי אפשר לבדוק אותו.

דחייה: ממאי? דלמא דפתח לה וכו': אולי הוא פותח את האליה ובודק את החוט, ואין בזה חיסרון שהיא לא 'תמימה'. כי כל האיסור הוא לחתוך את האליה לגמרי, אבל אין בעיה לעשות בה חתך מבפנים כשמצד הגב היא נשארת שלימה.

רב ששת בריה זרב אידי אמר - אתיא מעגלה ערופה: נאמר "העגלה הערופה" וזורשים שהיא צריכה להישאר שלימה ואסור לחתוך אותה לחתיכות. והרי יש לחשוש שהיא טריפה, אלא בהכרח שהולכים אחר הרוב!

וכי תימא מאי נפקא מינה? הא אמרי דבי רבי ינאי "כפרה" כתיב בה כקדשים: ואם תרצה לדחות ולומר שאין ראייה משם כי לא אכפת לנו שהעגלה תהיה טריפה, משום שהיא לא קרבן. אין זה נכון! כי נאמר בה לשון "כפרה" ללמד שהיא צריכה להיות כמו קרבנות קודשים, שפסולים כשהם טריפה.

רבה בר רב שילא אמר - אתיא מפרה אדומה: נאמר בה "ושחט ושרף" ללמד שכמו ששחיטתה של הפרה נעשית כשהפרה שלימה, כך גם שריפתה נעשית כשהיא שלימה. והרי יש לחשוש שהיא טריפה. אלא בהכרח שהולכים אחר הרוב.

וכי תימא מאי נפקא מינה? "חטאת" קרייה רחמנא: ואם תרצה לדחות ולומר שאין ראייה משם, כי לא אכפת לנו שהפרה תהיה טריפה, משום שהיא לא קרבן. אין זה נכון! כי נאמר בה לשון "חטאת" ללמד שהיא צריכה להיות כקרבן חטאת שהוא פסול אם הוא טריפה.

רב אחא בר יעקב - אמר אתיא משעיר המשתלח: נאמר בשעיר לה' ובשעיר לעזאזל של יום הכיפורים "ולקח את שני השעירים" ללמד ששניהם צריכים להיות שוים. והרי יש לחשוש שאחד מהם טריפה, כלומר שהשעיר לעזאזל הוא טריפה. כי את השעיר לה' בודקים אחר השחיטה, אבל את השעיר לעזאזל מוליכים להר וזורקים אותו שלם, ואנו לא יודעים אם הוא טריפה או לא. אלא בהכרח שהולכים אחר הרוב.

וכי תימא מאי נפקא לן מינה? הא אין גורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם: ואם תרצה לדחות ולומר שאין ראייה משם, כי לא אכפת לנו שהשעיר לעזאזל יהיה טריפה משום שהוא לא קרבן. אין זה נכון! כי הגורל קובע את השעיר לעזאזל רק אם הוא ראוי להיות שעיר לה'. והטעם, שהרי שני השעירים שוים בהתחלה ואנו לא יודעים מה מהם יהיה לה' ומי לעזאזל.

וכי **תימא דבדקינן ליה**, והתנן לא היה מגיע למחצית ההר עד שנעשה אברים אברים: ואם תאמר שאחרי שזורקים אותו מהצוק בודקים האם הוא טריפה או לא, אך הרי לא היה אפשר לעשות זאת כי הוא היה מתפרק לחתיכות.

רב מרי אמר - אתיא ממכה אביו ואמו: הקב"ה אמר שהורגים את מי שהיכה את אביו ועשה בו חבורה. והרי יש לחשוש שהאיש הזה כלל אינו אביו. אלא בהכרח משום שהולכים אחר הרוב, ורוב הבעילות הם מהבעל של האשה ולא מאיש אחר. (כלומר ברוב המקרים אשה לא זינתה, ואנו הולכים אחר הרוב).

דחייה: ממאי? דלמא כגון שהיו אביו ואמו חכושים בבית האסורין: אולי מדובר במקרה שהבעל והאשה היו שניהם באותו תא בכלא, ולכן ברור לנו שהילד הגיע מהאבא הזה ולא מאבא אחר. תשובה: **אפילו הכי אין אפוטרופוס לעריות:** ויש לחשוש שהיא זינתה גם שם.

רב כהנא אמר - אתיא מהורג את הנפש: מי שהרג בן אדם חייב מיתה. אך יש לחשוש שמא ההרוג היה טריפה, ואם כן הרוצח פטור כי הוא הרג 'אדם מת'. אלא בהכרח משום שהולכים אחר הרוב!

וכי **תימא דבדקינן ליה**, **הא קא מינוול:** ואם תאמר שאין ראייה, כי באמת בודקים את ההרוג האם הוא היה טריפה או לא. אי אפשר לומר כן! משום שאם נבדוק את המת זה ינוול אותו, ואסור לעשות כן משום כבוד המת.

וכי **תימא משום איבוד נשמה דהאי נינווליה**, וניחוש שמא במקום סייף נקב הוה: ואם תאמר שבגלל איבוד נשמה של הרוצח, מותר לנוול את הנרצח ולבדוק אותו האם הוא היה טריפה. אך עדיין זה לא יועיל! כי עדיין יש לחשוש שמא במקום שבו הרוצח הכניס את החרב בנרצח, היה כבר נקב קודם לכן, ובגלל הנקב הזה הוא כבר היה טריפה. ואי אפשר לדעת זאת לעולם.

רבינא אמר - אתיא מעדים זוממין: עדים שהעידו שקר על אדם שעשה עבירה שהוא חייב עליה מיתה, ונמצאו זוממין, נאמר "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" מענישים אותם בעונש שזממו לעשות. והרי יש לחשוש שמא האדם שזממו עליו הוא טריפה, ואם כן הם פטורים מעונש. אלא בהכרח משום שהולכים אחר הרוב!

וכי תימא דבדקינן ליה, והתניא ברבי אומר לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין: ואם תאמר שאין ראייה, כי מדובר במקרה שכבר הרגו את האדם שהעידו עליו, ובאמת בודקים אותו האם הוא היה טריפה או לא. אי אפשר לומר כן! כי 'ברבי' אומר (= שם תואר לחכם גדול בדורו) שרק אם העדים נמצאו זוממין כשבית דין עדיין לא הרגו את מי שהעדים זממו להרוג, הורגים אותם. אבל אם ב"ד כבר הרגו אותו, ואחר כך הם נמצאו זוממין, לא הורגים אותם. והטעם, כי כתוב "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות" ולא 'כאשר עשה'. ואם כן בהכרח מדובר שהאיש חי ואי אפשר לדעת האם הוא טריפה, ובכל אופן הורגים את העדים זוממין. ראייה שהולכים אחר הרוב.

רב אשי אמר - אתיא משחיטה עצמה: הקב"ה אמר לנו לשחוט בהמה ולאכול אותה. והרי יש חשש שמא הוא שחט אותה בדיוק במקום שכבר היה נקב בושט, והיא היתה טריפה, ואי אפשר לדעת זאת לעולם. אלא בהכרח שהולכים אחר הרוב!

אמר רב אשי: אמרתי את הסוגיא לפני רב כהנא, ויש אומרים שרב כהנא אמר את הסוגיא לפני רב שימי, והוא אמר לו שאין ראייה מכל המקורות הנ"ל. כי יתכן שבמקום שאפשר לבדוק, צריך לבדוק ולא הולכים אחר הרוב, ורק במקום שאי אפשר לבדוק הולכים אחר הרוב.

כי אם לא תאמר כך, הרי רבי מאיר שחושש למיעוט וסובר שלא הולכים אחר הרוב, וכי רבי מאיר סובר שאסור לאכול בשר? (שהרי כאמור יתכן שהיה נקב בושט במקום השחיטה ואי אפשר לבדוק זאת). אלא בהכרח שהוא מודה שבמקום שאי אפשר לבדוק הולכים אחר הרוב.

ואם כן אין לנו מקור שהולכים אחר הרוב במקום שאפשר לברר את הדבר. וכגון ביבם ויבמה קטנים, נצטרך להמתין עד שהם יגדלו ולבדוק שגופם תקין.

וכי תימא: ואם תאמר אולי רבי מאיר באמת סובר שאסור לאכול בשר. ואם כן אין ראייה שבמקום שאי אפשר לבדוק הולכים אחר הרוב. אך עדיין רבי מאיר חייב להודות שהולכים אחר הרוב! כי את בשר קרבן פסח ושאר הקודשים חייבים לאכול, למרות שיתכן והקרבן היה טריפה. אלא בהכרח שבמקום שאי אפשר אחרת הולכים אחר הרוב.

והוא הדין לכל הראיות שהבאנו, יתכן ורק בגלל שאין ברירה אחרת הולכים אחר הרוב, אבל אין לנו מקור למקום שאפשר לברר את הדבר.

(אלא זה הלכה למשה מסיני שהולכים אחר הרוב. או שלומדים זאת מ"אחרי רבים להטות" ואין חילוק בין 'רובא דאיתיה קמן' ל'רובא דליתא קמן').